

اصول و مبانی پدافند غیر عامل با تاکید بر مکان

۱۴۸ ۹۹ ۱۲

د. رضیه موغلی

دانشیار و عضو هیات علمی دانشگاه آزاد واحد لارستان

امیر محسن زاده

مدرس دانشگاه

غلام دولتی

دانشجوی دکتری آمایش سرزمین دانشگاه موارزم

اسماعیل نجفی

دانش آموخته دکتری ژئومرفولوژی

نوان و نام پدیدآور	: اصول و مبانی پدافند غیرعامل با تاکید بر مکان/مرضیه موغلی... [و دیگران].
مشخصات نشر	: تهران: نشر انتخاب، ۱۳۹۶.
مشخصات ظاهری	: ۲۱۴ص.
شابک	: 978-600-8607-43-4
وضعیت فهرست نویسی	: فیا
یادداشت	: مرضیه موغلی، امیر محسن زادگان، غلام دولتی، اسماعیل نجفی.
یادداشت	: کتابنامه.
موضوع	: دفاع غیر نظامی
موضوع	: Civil defense
موضوع	: دفاع غیرنظامی -- پیش‌بینی‌های ایمنی
موضوع	: Civil defense -- Safety measures
شناسه افزوده	: ه. غ. - مرضیه، ۱۳۴۳ -
شناسه افزوده	: Mooghli, Marziyeh
رده بندی کنگره	: ۱۳۹۶/۹۲/۱۸
رده بندی دیویی	: ۵/۳۶۱
شماره کتابشناسی ملی	: ۴۶۴۵۷۳۹

نشر انتخاب

ناشر دانشگاهی و عمومی

اصول و مبانی پدافند غیرعامل با تاکید بر مکان

دکتر مرضیه موغلی - امیر محسن زادگان - غلام دولتی - اسماعیل نجفی

| حروفچینی نوین گرافیک | چاپ و صحافی مؤسسه مهر |

| چاپ اول ۱۳۹۶ | شمارگان ۱۰۰ جلد |

| شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۸۶۰۷-۴۳-۴ |

حق چاپ محفوظ است

خیابان ۱۲ فروردین، خیابان شهدای ژاندارمری، شماره ۱۲۶، طبقه چهارم

nashreentekhab.com

nashreentekhab@gmail.com

فهرست مطالب

۵	مقدمه
۶	کلیات پدافند غیر عامل
۲۱	اصول اولیه پدافند غیر عامل
۸۱	پدافند غیر عامل در برابر بلایا
۹۹	رویکرد جامع به تمام پدافند غیر عامل
۱۰۵	معیارهای اولویت بندی برای: ثقل
۱۱۵	لزوم آموزش پدافند
۱۱۶	منشاء بحران و تهدید
۱۵۲	پدافند سایبری
۱۸۹	پیوست

مقدمه:

جنگ یکی از عناصر پایدار تاریخ بشری است. به طوری که جامعه شناسان آن را به عنوان یک پدیده و واقعیت اجتماعی قلمداد نموده اند. بشریت در طول ۵ هزار سال تاریخ تمدن خود ۱۴ هزار جنگ را دیده و در این جنگها بیش از ۴ میلیارد انسان جان باخته اند. گفتنی اینک در طول چند هزار سال تمدن بشری فقط ۲۶۸ سال بدون جنگ و مناقشه بوده است. در طی ۴۵ سال (از سال ۱۹۴۵ تا ۱۹۹۰) در کره زمین فقط ۳ هفته بدون جنگ بوده و اکثر این جنگها در کشورهای جهان سوم به وقوع پیوسته است. در قرن بیستم بیش از ۲۲۰ جنگ به وقوع پیوسته و بیش از ۲۰۰ میلیون تلفات جانی داشته است. ایران اسلامی به دلیل موقعیتهای منحصربه فرد ژئوپلتیک، ژئواستراتژیک، ژئواکونومیک، ژئوکالچر، ژئوراهبردی، ژئومدد و عمران یک بازیگر مستقل جهانی با اهداف ایدئولوژیک مردم سالاری دینی، حفظ تمامیت ارضی، استقلال سیاسی، قدرت سازی و بازتولید قدرت، تمدن سازی و بازتولید تمدن مورد طمع، ترس و تهدید هژمونی جهانی بوده و به همین دلیل طی سالیان گذشته شاهد چهار جنگ مهم در غرب، مرزهای خود بوده است (جنگ تحمیلی عراق علیه ایران، جنگ اول خلیج فارس، جنگ افغانستان و جنگ آخر آمریکا و انگلیس علیه عراق) و وقوع مناقشات و جنگهای دیگری از ۱۹۰۰ تا ۱۹۹۰. ژئوپلتیک، مهار، محاصره و مقابله با انقلاب اسلامی جزء اهداف راهبردی استکبار جهانی می باشد. تجارب حاصله از جنگهای گذشته خصوصاً هشت سال دفاع مقدس، جنگ ۴۳ روزه ۱۹۹۱ متعین علیه عراق (جنگ اول خلیج فارس)، جنگ ۱۱ هفته ای سال ۱۹۹۹ ناتو علیه یوگسلاوی، جنگ اخیر آمریکا و انگلیس علیه عراق، مؤید این نظر است که کشور مهاجم جهت در هم شکستن اراده ملت و توان اقتصادی و سیاسی کشور مورد تهاجم با اتخاذ استراتژی انهدام مرکز ثقل، توجه خود را صرف بمباران و انهدام مراکز حیاتی و حساس می نماید (استراتژی واردن). بدین منظور روشهای مختلفی برای دفاع از انسانها و مراکز اقتصادی و سایتهای مهم کشور وجود دارد.

یکی از بهترین و ارزانه‌ترین روشها، دفاع غیرعامل یا پدافند غیرعامل است. این روش اصول و راهکارهایی دارد که با اجرای آنها می‌توان به استمرار فعالیتها، کاهش آسیب پذیری و افزایش پایداری کشور در مقابل انواع تهدیدات مبادرت ورزید. یکی از اصول اساسی پدافند غیرعامل که مبنایی برای سایر اصول نیز می‌باشد، اصل مکانیابی بهینه فعالیتها و مراکز حیاتی، حساس و مهم کشور می‌باشد. برای دستیابی به این مهم قبل از پرداختن به بحث مکانیابی نیاز است به آمایش سرزمین و پیشینه آن پرداخته شود، چرا که این موضوع ارتباط تنگاتنگی با بحث پدافند غیرعامل و مکانیابی دارد.

- کلیات پدافند غیرعامل

- پدافند

واژه «پد» به معنای دفاع، «لوگیر» یا محافظت و واژه «آفند» به معنای حمله، یورش و تهاجم می‌باشد. پدافند در مفهوم کلی، دفع، خنثی کردن و یا کاهش تاثیرات اقدامات آفندی دشمن و ممانعت از دستیابی به اهداف خودی است.

- تبیین مفهوم پدافند

از نظر لغوی پدافند از دو واژه «پد» و «آفند» تشکیل شده است. در فرهنگ ادب فارسی «پاد» یا «پد» پیشوندی است که با معانی «ضد»، «متضاد» یا «دنبال» و واژه آفند نیز به مفهوم «جنگ، جدال، پیکار و دشمنی» است (دهخدا، ۱۳۸۱: ۴۷-۴۷). پدافند به حفظ جان مردم، تضمین امنیت افراد، صیانت از تمامیت ارضی و حاکمیت بر همه مواقع در برابر هرگونه شرایط و هرگونه تجاوز است (احمرلوی، ۱۳۸۹: ۱۳).

پدافند به دو بخش تقسیم می‌شود ۱ پدافند عامل ۲ پدافند غیرعامل

۱) پدافند عامل: پدافند عامل عبارت از رویارویی و مقابله مستقیم با دشمن و به کارگیری جنگ افزارهای مناسب و موجود به منظور دفع حمله و خنثی کردن اقدامات آفندی وی می‌باشد.

۲) پدافند غیرعامل: پدافند غیرعامل به مجموعه اقداماتی اطلاق می‌گردد که مستلزم به کارگیری جنگ افزار نبوده و با اجرای آن می‌توان از وارد شدن خسارات مالی به تجهیزات و تاسیسات حیاتی و حساس نظامی و غیرنظامی و تلفات انسانی جلوگیری نموده و یا میزان این خسارات و تلفات را به حداقل ممکن کاهش داد.

پدافند عبارت است از هرگونه عملی که با استفاده از کلیه وسایل و امکانات موجود به منظور جلوگیری و مقاومت در برابر حملات سیاسی، نظامی، اقتصادی، اجتماعی، روانی، فناوریانه و ... مقابله با پیشروی دشمن و انهدام نیروهای حمله کننده انجام می‌شود.

- پدافند عاقل

عبارت است از به کارگیری مستقیم جنگ افزارها (موشک های زمین به هوا و هوا به زمین، توپخانه پدافند هوایی و ...) و اقدامات ضد الکترونیکی به منظور خنثی نمودن یا کاستن آثار حملات هوایی دشمن بر ... اهداء مورد نظر و به کارگیری سلاح در مقابل هر گونه حمله مسلحانه (کامران، ۱۳۹۰: ۱۲). یا دفاع در مقابل دشمن با به کارگیری سلاح، تجهیزات جنگی و تکنیک های رزمی به منظور ... کار ... ماشین جنگی دشمن و نابودی آن و پدافند غیرعامل که از شاخه های مدیریت بحران است بیشتر تأکید آن روی مدیریت پیش از بحران است، عبارت است از هر اقدام غیرمسلحانه که سبب کاهش آسیب پذیری نیروی انسانی، ساختمانها، تاسیسات، تجهیزات، اسناد و ... ریانها حیاتی در مقابل حملات مسلحانه دشمن گردد (کامران، ۱۳۹۱: ۶۴) تهدید مرتبط با پدافند ... عامل جنگ است و سایر تهدیدات انسانی و طبیعی مشمول مدیریت بحران و تمهیدات ... به خاص خود را میطلبد. بیشتر محققین داخلی نیز پدافند غیرعامل را با تأکید بر دفاع پیشگیرانه در برابر حملات دشمن تعبیر کرده اند (موحدی نیا، ۱۳۸۸: ۳؛ نوبخت، ۱۳۸۹: ۱۴۵؛ نباتی، ۱۳۸۸: ۱۵؛ نیازی تبار، ۱۳۸۸: ۱۵ و جدی، ۱۳۸۶: ۱۶).